

תקציר

בין מלחמות העולם הפך הספורט המודרני לתופעה גלובלית בעלת השפעה תרבותית ניכרת. חיבור זה עוקב אחר השפעתה המורגשת של תמורה זו ביישוב היהודי בפלשתינה כפתח לדיון במקומה של האידאולוגיה הציונית-חלוצית בתרבות העברית בארץ-ישראל במהלך המחצית הראשונה של המאה העשרים. באמצעות מבט תיאורטי הנשען, בין היתר, על כיווני מחקר עדכניים בהיסטוריה של השפה והגוף הגיע המחקר למספר תובנות. ראשית, הוא מצביע על כך שלמרות היותו של איש תרבות-הגוף העברי – אדם עירוני הנתון להשפעה קוסמופוליטית מתמדת - השקפת עולמו עוצבה במידה רבה מהשפה הציונית והדגש המהפכני המבקש ליצור תרבות גוף ונפש. שנית, ואולי מפתיע יותר, עמד המחקר על כך, שלמרות ההיבטים הפיזיולוגיים הברורים של האימון בספורט, יחסה של התרבות העברית לתופעה היה מסויג והספורט לא נתפש בהכרח כפעולה התורמת לבנייה והמעשה הלאומי. לפיכך, באמצעות תבונות אלה מצטרף המחקר לקורפוס המתהווה הבוחן את הציונית בהקשר גלובלי נרחב, אך בנוסף, גם מקדם מבט היסטוריוגרפי חדש, ואנושי יותר, של 'היהודי החדש' והאדם העברי.

החיבור מורכב מחמישה פרקים. הפרק הראשון, 'ללמד את נורדאו לשחק כדורגל', פותח את הדיון על ידי פריסת הרקע ההיסטורי של הספורט המודרני. הטענה הניצבת במרכז הפרק היא שההיסטוריוגרפיה העוסקת בספורט היהודי בפלשתינה התעלמה משתי נקודות מפתח חופפות: ההבדל ההיסטורי המהותי בין התעמלות לספורט והיותה של התחרות הספורטיבית המודרנית תופעה 'חדשה' אשר כוחה התרבותי התעצב, בתהליך גלובלי מהיר, בעיקר לאחר מלחמת העולם הראשונה. על ידי ביסוס המשקל המהותי של נקודות אלה, מציע הפרק נרטיב היסטורי חדש להתפתחות של התחרות הספורטיבית ביישוב העברי. קריאה זו, אשר אינה מגבילה את הכרונולוגיה הספורטיבית לנעשה בפלשתינה והעולם היהודי, יוצקת את הבסיס ההיסטורי להמשך החיבור ואף מקנה מודל כרונולוגי איתן לעבודות עתידיות בתחום.

שני הפרקים הבאים מוקדשים לפרשנות הציונית הפרטיקולרית לתרבות הספורטיבית. הפרק השני, 'להתחרות בעברית', מתחקה אחר רצונותיה ומגבלותיה של השפה העברית להמחיש את המעשה הספורטיבי המתרחש על כר-הדשא ובאצטדיון. תשומת לב רבה, ניתנת בחלק זה, להיסטוריה של העיתונות הספורטיבית העברית ורצונה לנטוע משמעות לאומית במעשה הספורטיבי מחד גיסא, והתבססותה על דקדוק מהפכני אשר התקשה לתאר (ולייצר) חוויה ספורטיבית נשגבת, מאידך גיסא. גם הפרק השלישי, המוקדש לתיאור הגוף האתלטי, חושף את הפער בין האסתטיקה הספורטיבית למשמעות המהפכנית. באמצעות התמקדות בסוגיות של מקצוענות

ספורטיבית, ענף האיגרוף וסיפור הגירתם של אתלטים ממרכז-אירופה לפלשתינה, נחשף כיצד הפשטתו של האתלט העברי מכל חשיבות הנובעת מיכולותיו הספורטיביות כשלעצמן, הובילה להפרדה בין המעשה הספורטיבי לפעולת התחייה הלאומית. שני הפרקים על כן, מצביעים על הריחוק בין הספורט המודרני למשמעות המהפכנית, אך גם, בדומה למחקריהם נוספים מהשנים האחרונות מבסס את הפרשנות הציונית הפרטיקולרית לשפה ולגוף, כמפתח להבנה היסטורית של התרבות העברית.

הפרק הרביעי, 'וידע כל העולם', מסב את הדיון למערכת היחסים הסבוכה של ציבור האתלטים העבריים עם קהילת הספורט הבינלאומית. בחלקו הראשון מתחקה הפרק אחר המפגש הסבוך של הספורטאים העבריים עם ארגוני הספורט הבינלאומיים. בחלקו השני, עוקב אחר משלחות ספורטיביות שיצאו מן היישוב לחו"ל בין-מלחמות-העולם. באמצעות דיון זה, מסביר הפרק מדוע חשקו אנשי ספורט עבריים בייצוג והכרה בינלאומית, מה הייתה מהותה של המשלחת האתלטית לחו"ל, וכיצד שאיפות לאומיות אלה מומשו באופן חלקי בלבד. הפרק, על כן, מציע ממד היסטוריוגרפי נוסף לבחינה של הקשר ההדוק בין בינלאומיות וציוניות בשנים שלפני השואה, ובעיקר מתאר כיצד החוויה העברית של 'העולם הגדול', עוצבה גם היא מהשפה האידיאולוגית המהפכנית.

הפרק החמישי והאחרון, מתמקד בשינויים המהותיים שתרחושו בשלוש השנים שלפני מלחמת העולם השנייה בשיח הספורטיבי הבינלאומי ובשפה המהפכנית. חלקו הראשון של הפרק מוקדש להופעתו והתבססותו של שיח ספורטיבי בינלאומי בתרבות העברית, וחלקו השני עוסק בהשפעת אירועי 'המרד הערבי' ועליית דמותו של 'הלוחם היהודי' כאידאל לאומי, בעל השפעה מכרעת על שיח תרבות-הגוף העברי. על ידי כך, מביא הפרק לידי סיום את הדיון בתמות של גוף, שפה ובינלאומיות אשר ניצבו במרכז הפרקים הקודמים ומצביע פעם נוספת כיצד הרצון למשמעות לאומית תכליתית עיצב – לטוב ולרע – את השפה המעצבת של האתלט העברי. החיבור מסתיים באפילוג המתחקה אחר הספורט הישראלי והמהפכה הציונית במחצית השנייה של המאה העשרים וראשית המאה העשרים-ואחת.